

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت ترویج و مشارکت مردمی
دفتر آموزش روستاییان

تربیت

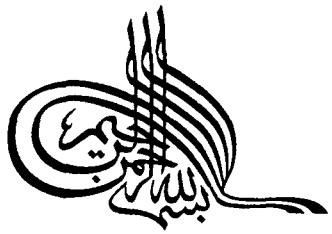
محریان طرحهای

مرتعداری

استاندارد
مهارت
و آموزشی

مرتعداری

کد: ۱۲-۲۶۲۵۰۷۹

□ شناسنامه استاندارد آموزشی:

- عنوان دوره: تربیت مجریان طرحهای مرتعداری
- عنوان رشته: مرتعداری
- تهیه و تدوین: گروه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی - هسته کارشناسی برنامه‌ریزی آموزشی - درسی منابع طبیعی
- ناشر: معاونت ترویج و مشارکت مردمی - دفتر آموزش روستاییان
- تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۷۹
- نوبت چاپ: اول

این استاندارد آموزشی براساس اعلام نیاز دفتر ترویج سازمان جنگلها و
مراتع - دفتر فنی مرتع تهیه و تدوین گردیده است.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	۱- مقدمه
۲	۲- تعریف مفاهیم و اصطلاحات
۳	۳- تعریف دوره
۴	۴- مشخصات کلی دوره
۵	۵- هدفهای دوره
۶	۶- فرصت‌های شغلی
۷	۷- مخاطبین دوره (کارآموزان)
۸	۸- مریبان دوره
۹	۹- محتوای آموزشی دوره
۱۰	۱۰- فضاهای آموزشی
۱۱	۱۱- شرایط قبولی و اعطای گواهینامه
۱۲	۱۲- جدول مهارت‌ها و تواناییهای کارآموزان
۱۳	۱۳- جدول محتوای آموزشی و سرفصل‌ها
	ضمیمه

پرسشنامه‌های نظرخواهی از استاندارد آموزشی

۱	بخش اول: ویژه مریبان آموزشی
۲	بخش دوم: ویژه کارآموزان دوره
۳	بخش سوم: ویژه مجریان آموزشی

مقدمه

برگزاری دوره‌های آموزشی اعم از رسمی و غیررسمی هنگامی کارآمد و اثربخش خواهد بود که از اصول برنامه‌ریزی آموزشی پیروی کرده باشد. بدیهی است این امر موجب می‌گردد تمامی فعالیتهای آموزشی به سوی هدفهای دوره، همسو و متمرکز شوند به این جهت امروزه دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت برای دوره‌های آموزشی گوناگون «استانداردهای آموزشی» لازم را تدوین نموده و به کار می‌گیرند.

استانداردهای آموزشی حاوی مزایای فراوانی هستند به ویژه، یکسان سازی کمی و کیفی دوره‌ها در سطح کشور، تحقق بهتر و آسانتر تداوم یادگیری، برنامه‌ریزی منطقی تر دوره‌های آتی، میسر ساختن آموزش برنامه‌ریزی شده مادام‌العمر، تنظیم و پیش‌بینی دقیق بودجه و اعتبارات و بالاخره نظم بخشیدن به فعالیتهای آموزشی برگزاری آموزشی از مزایای استانداردهای آموزشی است.

بنابراین، توجه مجریان دوره‌های آموزشی را به این نکته جلب می‌کند که یکی از هدفهای عمدۀ تهیه استاندارد آموزشی حاضر، کمک به سازماندهی منطقی فعالیتهای آنان در جنبه‌های اجرای دوره‌های آموزشی است. از این رو قبل از هرچیز ضروری است که برای هریک از اجزای دوره‌های آموزشی، اصول و شرایط برگزاری آن را با مراجعت به استاندارد درک نمایند، سپس عملیات اجرایی خود را تنظیم کنند. امتیاز این امر آن است که تمامی زحمات و تلاش‌های برگزارکنندگان از نظم لازم برخوردار شده و موفقیت آنان در انجام امور محوله تضمین خواهد شد. بدیهی است چنانچه یک دوره آموزشی چند بار در سال برگزار شود با به کارگیری استاندارد، می‌توان مطمئن شد که اجرای تمام دوره‌ها از نظر کمی و کیفی دارای استاندارد یکسان خواهد بود و عملیات برنامه‌ریزی تمامی دوره‌های بعدی نیز با اطمینان خاطر و بینش بهتری انجام خواهد شد.

مفاهیم و اصطلاحات

تعریف برخی از مفاهیم و اصطلاحات بکارگرفته شده در این استاندارد به شرح ذیل است:

تعریف مجریان طرح: به افرادی اطلاق می‌شود که طرحهای مرتعداری مصوب شده در اختیار دارند و در آن عملیات حفظ و احیاء - اصلاح و بهره‌برداری در عرصه مرتع انجام می‌دهد.

- محتوای آموزشی: مجموعه اطلاعات، دانش و مهارت‌هایی است که طی یک دوره آموزشی به مخاطبین (کارآموزان) ارائه می‌شود و هدف برنامه‌ریزان دوره آن است که این مجموعه اطلاعات و مهارت‌ها را کارآموزان بخوبی و بطور صحیح بیاموزند.

حیطه شناختی: عبارتست از یادگیری آن بخش از محتوای آموزشی که عمدتاً جنبه نظری داشته و غالباً مستلزم تلاش و فعالیتهای ذهنی است که منجر به داشتن اطلاعات فنی کامل از محتوای آموزشی می‌شود.

حیطه مهارتی: عبارتست از قدرت به انجام درآوردن یک کار که به حرکات بدنی مشخص برای انجام یک فعالیت و عملکرد منظم مربوط می‌شود.

ارزشیابی تشخیصی (ارزشیابی ابتدای دوره): این نوع ارزشیابی آموخته‌های قبلی و تجارب کارآموزان را که لازمه یادگیری مطالب جدید است می‌سنجد و با این ارزشیابی مربی به نقطه شروع فعالیتهای آموزشی پی می‌برد.

ارزشیابی تکوینی (ارزشیابی حین دوره): این نوع ارزشیابی در جریان آموزش (حين اجراء دوره) انجام می‌گیرد.

ارزشیابی نهایی (پایان دوره): در پایان دوره از کارآموزان به شرح ذیل آزمون بعمل خواهد آمد:

- ۱ - آزمون کتبی که بمنظور ارزیابی آموخته‌های کارآموزان در طول دوره بعمل می‌آید.
- ۲ - آزمون عملی که برای ارزیابی میزان مهارت و تواناییهای کارآموزان درخصوص محتوای عملی دوره بعمل می‌آید.

تعريف دوره

دوره «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری»؛ دوره‌ای است که طی آن دانش و مهارت علمی کارآموزان در زمینه مسائل مربوط به منابع پایه (حافظت، احیاء، اصلاح، بهره‌برداری، تولید هرچه بیشتر علوفه در مرتع) به شیوه علمی و فنی افزایش یافته و منجر به ارتقاء مهارت‌های آنان در این زمینه می‌گردد.

مشخصات کلی دوره آموزشی

کلیه افرادی که دارای طرح مرتعداری باشند افرادی که دوره مدیریت چرا و بهره‌برداری از مرتع را گذرانیده باشند افرادی که در امر بهره‌برداری در مرتع مشغولند	شرط شرکت در دوره
جنسیت: مرد و زن سطح سواد: حداقل خواندن و نوشتن سن: حداقل ۱۸ سال	مشخصات کارآموز
۱۱ روز	مدت دوره
۴۴ ساعت [۱۶ ساعت نظری و ۲۸ ساعت عملی] روزانه ۴ ساعت	کل ساعات دوره
حداقل ۱۵ و حداکثر ۲۰ نفر	ظرفیت پذیرش هر دوره
نظری و عملی - روزانه	شیوه اجراء
- یکنفر کارشناس منابع طبیعی باگرایش مرتع - یکنفر کمک کارشناس منابع طبیعی باگرایش مرتعداری	کادر آموزشی
- کسب نمره حداقل ۱۴ (میانگین نمرات نظری و عملی) - نداشتن خیبت بیش از $\frac{1}{5}$ کل ساعات دوره	شرایط قبولی کارآموز
مدیریت ترویج و مشارکت مردمی استان - اداره ترویج شهرستان - مرکز آموزش روستاییان	کادر اجرایی

تبصره: در استانهایی که جمع‌آوری کارآموزان در یک بخش و یا منطقه مشکل باشد می‌توانیم کارآموزان را از سطوح استان جمع‌آوری کرده و بصورت شبانه‌روزی اجرا گردد.

هدفهای دوره

هدفهای اساسی دوره «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری» به تفکیک عبارتند از:

۱- هدفهای اختصاصی: تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد و کارآفرین و در نتیجه ایجاد زمینه اشتغال در مناطق روستایی و عشايري از طریق تربیت مجریان طرحهای مرتعداری.

۲- هدفهای آموزشی

۱- هدفهای کلی: اهداف کلی این دوره تلاش در جهت ارتقاء سطح یادگیری شناختی و مهارتی کارآموزان در زمینه آشنایی با کلیات مربوط به مرتعداری، بیان تعاریف و اصطلاحات بکار رفته، مراحل تهیه طرحهای مرتعداری و نحوه تقسیم‌بندی آن، برنامه‌های اجرایی طرحهای مرتعداری، مراحل عملیاتی مرتعکاری، عوامل موثر در موقعیت مرتعکاری، عوامل موثر در تخریب مرتع، آشنایی با ماشین‌آلات مرتع، اقدامات پشتیبانی طرحهای مرتعداری است.

۲- هدفهای جزئی: هدفهای آموزشی (جزئی) این دوره نیز رشد و شکوفایی استعدادهای فراگیران در حیطه یادگیری شناختی از سطح دانش تا توانایی ارزیابی و قضاوت در مورد امور ارتقای قوای حیطه روانی - حرکتی (مهارتی) از سطح تقلید برای انجام امور تعادی و طبیعی شدن عملیات مربوط به دوره در زمینه‌ها و موارد ذیل است.

- اهمیت ممیزی کردن مرتع و بیان مقدمه‌ای در مورد طرحهای مرتعداری

- بیان تاریخچه‌ای در مورد طرحهای مرتعداری و آشنایی با اهمیت و ویژگیهای طرحهای مرتعداری از جهت افزایش تولید علوفه، تعديل در آب و هوای تولید محصولات فرعی و حفاظت از حیات وحش

- بیان تعاریف و اصطلاحات دوره ازجمله مرتعداری، مرتع بیلاقی و قشلاقی، میان‌بند،

مرتعدار، مرتع طبیعی و مصنوعی و واحد دامی

- چگونگی تهیه طرحهای مرتعداری شامل مسائل اقتصادی، اجتماعی، وضعیت منطقه و پوشش گیاهی و مساحت طرح

- انجام مرحله تصویب و تایید طرح، واگذاری، تعیین تاریخ اجرای طرح و مدت آن، مرتع

- بیلاقی و قشلاقی و میان بند و تقسیم بندی طرحها از نظر پوشش گیاهی و اقلیمی
- شناخت و انجام روشهای اصلاحی مرتع از جمله روش قرق، کورپاشی، تقسیم چرا و روش تامین آب شرب دام
  - آگاهی و درک و کاربرد روشهای احیاء مرتع شامل بذرپاشی، بوته کاری، کپه کاری، ذخیره نزولات آسمانی، ایجاد چاله و تپیک، خار و روشهای بخشی سیلاب
  - بررسی وضعیت پوشش گیاهی منطقه، اقلیم منطقه، شناسایی خاک منطقه و تعیین فصول کاشت برای عملیات مرتع کاری
  - شناخت و مهارت در مراحل آماده کردن زمین، کشت مستقیم بذر در مرتع، برآورد میزان بذور مصرفی در هکتار
  - کشت از طریق نهال و بوته شامل آماده کردن زمین، آماده کردن بذور در خزانه، آماده سازی بوته یا نهال جهت حمل به زمین اصلی و نحوه حمل و انتقال نهال یا بوته
  - انجام مراقبتها بعد از کاشت شامل آبیاری (در سالهای اولیه) نصب قیم (در سالهای اولیه)
  - رعایت عوامل موثر در موقعیت مرتع کاری از جمله بذور سالم و تازه، نهال و یا بوته سالم و قوی، میزان شخم مناسب، تعیین فصول مناسب کاشت و انتخاب مناطق مناسب از نظر (میزان بارندگی، حرارت، شبیب و...)
  - درک و فهم عوامل موثر در تخریب مرتع از جمله وجود دام مازاد در مرتع، چرای زودرس، عدم وجود سیستمهای چرام دام، تبدیل اراضی مرتعی به اراضی زراعی، وجود بهره برداری مازاد، بوته کنی و قطع اشجار مرتعی و طغیان آفات و امراض مرتعی
  - قضاؤت و ارزیابی و توانایی بکارگیری ماشین آلات مرتع از جمله تراکتور کشاورزی، تیلن، نهرکن، فاروئن، کنتور ولیدر، انواع غلطک، انواع نهالکاری، پیتر لیدر و ماشین آلات موجود در منطقه
  - اعطای تسهیلات بانکی و وام، بیمه نمودن مرتع و محصولات فرعی، تامین بذور و کود

موردنیاز و هدایت و نظارت بر اجرای طرحهای مرتعداری به عنوان اقدامات پشتیبانی طرحهای مرتعداری

۲-۲ هدفهای رفتاری: انتظار می‌رود که کارآموزان پس از شرکت در دوره و کسب و یادگیری کل فرایند دوره به توانایی، شناخت و مهارت‌های ذیل دست یابند:

- یک مقدمه و تاریخچه مرتبط با موضوع دوره در مورد طرحهای مرتعداری بیان می‌کنند و سپس اهمیت و ضرورت ممیزی کردن مراتع کشور را شرح می‌دهند.
- اهمیت و ویژگیهای طرحهای مرتعداری را از جهت افزایش تولید علوفه، تعديل در آب و هوا، تولید محصولات فرعی و حفاظت از حیات وحش را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهند.
- از اصطلاحات ذیل که ارکان اصلی مفاهیم دوره را تشکیل می‌دهند یک تعریف جامع و مرتبط ارائه می‌دهند (طرح مرتعداری، مرتع، مرتع بیلاقی و قشلاقی، میان‌بند، مرتعدار، مراتع طبیعی و مصنوعی، واحد دامی و...)
- چگونگی و شرایط تهیه طرحهای مرتعداری را با درنظر گرفتن مسائل اقتصادی، اجتماعی، منطقه‌ای، پوشش گیاهی و مساحت طرح موردنظر نقد و اظهار نظر قرار می‌دهند.
- مراحل دیگر طرحهای مرتعداری شامل تصویب و تایید طرح، واگذاری، تاریخ اجرای طرح، مراتع بیلاقی و قشلاقی، میان‌بند و تقسیم‌بندی از نظر پوشش گیاهی و اقلیمی را مورد محاسبه و ارزیابی قرار می‌دهند.
- با استفاده از روشهای فرق، کودپاشی، سیستم چرا و تامین آب شرب دام به اصلاح مراتع می‌پردازند.
- انواع روشهای بذرپاشی، بوته‌کاری، کپه‌کاری، ذخیره نزولات آسمانی، ایجاد چاله و تپیک، خار و روشهای بخش سیلاب را برای احیاء مراتع به تفکیک توضیح می‌دهند و سپس در عرصه هریک از این روشهای عملأً انجام می‌دهند.
- اقدامات مربوط به عملیات احیاء مراتع را با رعایت مواد و بررسی وضعیت پوشش گیاهی منطقه، اقلیم منطقه، شناسایی خاک و تعیین فضول کاشت، مراحل آماده کردن زمین،

کشت مستقیم بذر در مرتع، برآورد میزان بذور مصرفی در هکتار، دسته‌بندی و در مورد هریک نقد و تحلیل بعمل می‌آورند سپس با دقت و هماهنگی این مراحل را در عرصه برای مرتع کاری انجام می‌دهند.

- مراحل کشت از طریق نهال و بوته را با پیشینیه ایجاد شرایط آماده کردن زمین، بذور در خزانه و آماده‌سازی بوته یا نهال جهت حمل به زمین اصلی، و حمل و انتقال نهال یا بوته تشریع می‌کنند و این توانایی را کسب می‌کنند که عملیات کشت از طریق نهال یا بوته را عملأً و به تنهایی در عرصه انجام می‌دهند.

- مراقبتهای بعد از کاشت مرتع را با در نظر گرفتن عوامل آبیاری، نصب قیم و سایر موارد مورد لزوم عملأً نشان می‌دهند.

- مسائل، محورها و عوامل تاثیرگذار در موقعیت مرتع کاری را تحت عنوانین ذیل می‌فهمند و در مورد هریک و نقش آنها به تفصیل توضیح می‌دهند. (انتخاب بذور سالم و تازه، انتخاب نهال یا بوته سالم و قوی، میزان شخم مناسب، تعیین فصول مناسب کاشت، انتخاب مناطق مناسب از نظر میزان بارندگی، حرارت، شبیب و...)

- در مورد مسائل ذیل که در تخریب مرتع نقش‌های اصلی را ایفا می‌کنند نقد و اظهار نظر می‌کنند. (وجود دام مازاد در مرتع، چرای زودرس، عدم وجود سیستمهای چرای دام، تبدیل اراضی مرتعی به اراضی دام، بوته‌کنی و قطع اشجار مرتعی، طغیان آفات و امراض مرتعی و...)

- دستگاهها و ماشین آلات موثر در مرتع داری را تحت عنوانین ذیل فهرست می‌کنند و نقش هریک را شرح می‌دهند سپس عملأً هریک از آنها را در عرصه بکار می‌گیرند. (تراکتور کشاورزی، تیلر، نهرکن، فاروئر، کنتورلیدر، انواع غلطک، انواع نهالکاری، پترلیدر و سایر ماشین آلات موجود در منطقه)

- اقدامات و کارهایی را که به عنوان مسائل پشتیبانی در طرحهای مرتعداری باید مد نظر قرار بگیرد تحت عنوانین ذیل مشخص می‌کنند و هریک را توضیح می‌دهند.

- اعطاء تسهیلات بانکی و وام، بیمه نمودن مرتع و محصولات فرعی، تامین بذور و کود

موردنیاز، هدایت و راهنمایی فنی از طرف کارشناسان و نظارت بر اجرای طرحهای مرتعداری
در پایان دوره از طرحهای مرتعداری موفق از نزدیک بازدید بعمل می‌آورند و با دقت
فرایند انجام مراحل مرتعداری را فرامی‌گیرند، سپس یافته‌هارا عملاً در عرصه بکارمی‌گیرند.

فرصتهای شغلی

کارآموزان پس از گذراندن دوره آموزشی «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری» قادر
خواهند بود که از فرصتهای شغلی زیر استفاده کنند:

- ۱- در مراتع خود بعنوان نیروی ماهر در طرح مرتعداری مشغول فعالیت می‌شوند.

مخاطبین دوره (کارآموزان)

در دوره آموزشی «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری» کارآموز به فردی اطلاق
می‌شود که حداقل شرایط ذیل را دارا باشد:

- ۱- کلیه افرادی که در طرحهای مرتعداری مشغول فعالیت باشند.
- ۲- کلیه افرادی که به آنها طرحهای مرتعداری واگذار شده باشند.
- ۳- افرادی که دوره مدیریت چرا و بهره‌برداری از مراتع را گذرانیده باشند.
- ۴- جنسیت آنان زن و مرد باشد.
- ۵- حداقل دارای سواد خواندن و نوشتن باشند (ترجیحاً مدارک تحصیلی بالاتر ارجحیت
دارند).

ع- سن آنها کمتر از ۱۸ سال نباشد.

● **یادآوری ۱:** برای شرکت در این دوره تمامی افراد علاقمند واجد شرایط
می‌توانند شرکت نمایند ولی افرادی که شاغلین در بخش و اعضاء تعاونیهای
مرتعداری در اولویت قرار دارند.

● **یادآوری ۲:** تعداد کارآموزان برای تشکیل و برگذاری هر دوره باید حداقل ۱۵ و
حداکثر ۲۰ نفر باشد.

مربیان دوره

مربیان دوره آموزشی «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری» کسانی هستند که:

- ۱- در زمینه واگذاری طرحهای مرتعداری حداقل ۴ سال سابقه مفید تجربی و آموزشی داشته باشند.
- ۲- از عهده تدریس محتوای آموزشی نظری و عملی دوره برآیند.
- ۳- تحصیلات آنان یک نفر در حد کارشناسی ارشد یا کارشناس و یکنفر کمک کارشناس باشد.

● **یادآوری ۱:** برای تشخیص صلاحیت علمی مربیان مذکور از طریق دستورالعملهای صادر شده از سوی دفتر آموزش روستائیان و با تأیید دفتر فنی مرتع سازمان جنگلها و مراتع کشور و ادارات تابعه در سطح استان صورت می‌گیرد.

● **یادآوری ۲:** برای تدریس در دوره اولویت با مربیانی است که دوره‌های ویژه تربیت مربی را گذرانده باشند.

● **یادآوری ۳:** برای تدریس دوره، حداقل استفاده از ۲ مربی بشرح زیر ضروری و الزامی است.

۱- کارشناس منابع طبیعی با گرایش مرتعداری برای تدریس محتوای نظری و عملی دوره

۲- کمک کارشناس (تکنسین) منابع طبیعی با گرایش مرتعداری برای تدریس محتوای عملی دوره

محتوای آموزشی دوره

محتوای دوره آموزشی «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری» مجموعاً ۳۴ ساعت است که ۱۶ ساعت آن به مباحث و مطالب نظری و ۲۰ ساعت آن به فراگیری عملیات کارگاهی و ۸ ساعت به بازدید از طرحهای نمونه و موفق مرتعداری اختصاص دارد. در این دوره

آموزشی روزانه ۶ ساعت تدریس صورت می‌گیرد که مجموع طول دوره ۱۱ روز خواهد بود. محتوای آموزشی این دوره به تفکیک محتوای نظری، عملی و نظری/ عملی (توأم) به شرح ذیل است.

۱- محتوای نظری

عنادین تئوری و مباحثی از این دوره که بایستی مربی برای یادگیری فرآگیران در حد حیطه شناختی تدریس نماید ۱۰/۵ ساعت است که شامل سرفصلهای ذیل است.

- اهمیت ممیزی کردن مرتع کشور و بیان مقدمه در مورد طرحهای مرتعداری [نیم ساعت]

- تاریخچه در مورد طرحهای مرتعداری [نیم ساعت]

- اهمیت و ویژگیهای طرحهای مرتعداری از جهت افزایش تولید علوفه، تعدیل در آب و هوا، تولید محصولات فرعی و حفاظت از حیات وحش [یک ساعت]

- بیان تعریف اصطلاحاتی مانند مجری طرح، طرح مرتعداری، مرتع و مرتع ییلاقی، قشلاقی، میانبند، مرتعداری، مرتع طبیعی، واحد دامی و سایر تعاریف مرتبه [دو ساعت]

- چگونگی تهیه طرحهای شامل مسائل اقتصادی، اجتماعی، وضعیت منطقه و پوشش گیاهی [نیم ساعت]

- تصویب و تایید طرح و واگذاری تاریخ اجرای طرح و مدت آن [نیم ساعت]

- آشنایی با مرتع ییلاقی، قشلاقی، میانبند و دیگر تقسیم‌بندی از نظر پوشش گیاهی و اقلیمی [یک ساعت]

- آشنایی و شناخت نحوه انتخاب بذور سالم و تازه و نهال و یا بوته سالم و قوى [نیم ساعت]

- میزان شخم مناسب و تعیین فصول مناسب کاشت و انتخاب مناطق مناسب از نظر میزان بارندگی، حرارت، اراضی زراعی [نیم ساعت]

- شناخت تاثیر عواملی همچون وجود بهره‌برداران مازاد، بوته‌کنی و قطع اشجار مرتعی و طغیان آفات و امراضی مرتعی [یک و نیم ساعت]

- عمل اعطاء تسهیلات بانکی و وام، بیمه نمودن مرتع و محصولات فرعی [نیم ساعت]
  - تامین بذور و کود موردنیاز، هدایت و راهنمایی فنی از طرف کارشناسان و نظارت بر اجرای طرحهای مرتعداری به عنوان سایر عملیات پشتیبانی طرحهای مرتعداری [یک ساعت]
- ۲- محتوای نظری / عملی (توأم)**

سرفصلهایی از این دوره که کارآموزان باید محتوای دروسی را هم به صورت نظری و یادگیری حیطه شناختی و هم حیطه روانی - حرکتی (مهارتی) آن فرا بگیرند مجموعاً ۵/۵ ساعت نظری و ۲۰ ساعت انجام عملیات کارگاهی و مهارت آموزی را شامل می‌شود که مباحث آن شامل مواد و زمینه‌های ذیل است:

- اجرای برنامه‌هایی در زمینه روشهای اصلاحی مرتع از طریق قرق، کودپاشی، تقسیم چرا و تامین آب شرب دام [ن = یک ساعت وع = چهار ساعت]
- روشهای احیاء مرتع شامل بذرپاشی، بوته‌کاری، کپه‌کاری، ذخیره نزولات آسمانی، ایجاد چاله، پتیک، خار و روشهای بخش سیلاب [ن = یک ساعت وع = چهار ساعت]
- بررسی وضعیت پوشش گیاهی منطقه، اقلیم منطقه و شناسایی خاک منطقه [ن = نیم ساعت وع = دو ساعت]
- انجام عملیات تعیین فصول، مراحل آماده کردن زمین، کشت مستقیم بذور مرتع و برآورد میزان بذور مصروفی در هکتار [ن = نیم ساعت وع = دو ساعت]
- سایر عملیات مرتع کاری شامل کشت از طریق نهال و بوته از جمله آماده کردن زمین، بذور در خزانه، آماده‌سازی بوته یا نهال جهت حمل به زمین اصلی، نحوه حمل و انتقال و نهال یا بوته [ن = نیم ساعت وع = دو ساعت]
- انجام ظرفیتهای بعد از کاشت از جمله آبیاری در سالهای اولیه، نصب قیم و سایر موارد موردنیاز [ن = نیم ساعت وع = دو ساعت]
- شناخت و آگاهی نحوه کاربرد انواع ماشین‌آلات مرتع از جمله تیلر، تراکتور، نهرکن، فاروئر، کنترولیدر، انواع غلطک، انواع نهالکار، پیترلیدر و سایر ماشین‌آلات موجود در منطقه [ن = یک و نیم ساعت وع = چهار ساعت]

فضای آموزشی

فضای آموزشی (اعم از کلاس، عرصه، کارگاه کار عملی و ...) مورد نیاز این دوره باید از طریق مرکز آموزش روستاییان استان و یا شهرستان تأمین گردد.

چنانچه استانی دارای مرکز آموزش نباشد، می‌بایست از مکانهای مشابه (مطابق دستورالعملهای دفتر آموزش روستاییان) استفاده نماید.

● یادآوری: در هر صورت در زمینه فضای آموزشی دونکته حائز اهمیت است:

- فضای آموزشی باید با دستورالعملها و آئیننامه‌های دفتر آموزش روستاییان مطابقت داشته باشد.

- یکی از عوامل اساسی ارزیابی این دوره آموزشی کیفیت فضاهای آموزشی خواهد بود.

شرایط قبولی

کارآموزانی پذیرفته شده نهایی شناخته می‌شوند که حائز شرایط ذیل باشند:

۱- میانگین نمرات درس عملی و نظری وی از ۱۴ کمتر نباشد.

۲- غیبت (موجه و غیرموجه) وی از $\frac{1}{5}$ کل ساعت دوره بیشتر نباشد.

اعطای گواهینامه

به کارآموزانی که این دوره را با موفقیت بگذرانند توسط مدیریت ترویج و مشارکت مردمی استان گواهینامه مهارت اعطاء خواهد شد.

فهرست مهارتها و تواناییهای کارآموزان (حیطه مهارتی و شناختی)

ردیف	عنوان	ردیف
۱۷	کسب شناخت اولیه در مورد اهمیت و ضرورت، تاریخچه طرحهای مرتعداری	۱
۱۷	آگاهی از اصطلاحات موجود در دوره از جمله طرح مرتعداری، بیلاق، قشلاق، مرتعداری و ...	۲
۱۷	کسب شناخت در مورد نحوه تهیه طرحهای اقتصادی، اجتماعی، منطقه‌ای، گیاهی و تصویب و تایید طرح	۳
۱۸	کسب آگاهی و توانایی در مورد روشهای اصلاحی و احياء مرتع	۴
۱۸	بررسی وضعیت پوشش گیاهی منطقه و توانایی انجام فرایند مرتع کاری	۵
۱۹	شناخت انواع بذور و توانایی انتخاب صحیح بذور برای مرتع کاری	۶
۱۹	آشنایی با انواع عوامل موثر در تخریب مرتع از جمله وجود دام، چراز زودرس، بوته کنی و قطع اشجار و ...	۷
۱۹	آشنایی با انواع ماشین‌آلات موثر در مرتع کاری	۸
۱۹	شناخت طرحهای تأثیرگذار در پشتیبانی از طرحهای مرتعداری از جمله تسهیلات بانکی و وام، مرتع و محصولات فرعی و ...	۹

استاندارد مهارت و آموزشی: «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری»

رشته: مرتعداری

نام و مشخصات وسایل و تجهیزات	زمان ۹۰ ۹۱	عملیات کارگاهی	عنوان توانایی و مطالب تئوری	ردیف
				۱
مازیک، وايتبرد، اورهد، اسلامید، عکس، جزوای و فیلم آموزشی ...	۲		کلیات اهمیت ممیزی کردن مرانع کشور متقدمه در مورد طرحهای مرتعداری تاریخچه در مورد طرحهای مرتعداری اهمیت و ویژگیهای طرحهای مرتعداری افزایش تولید علوفه تبدیل در آب و هوا تولید محصولات فرعی حفاظت از حیات وحش	۱ ۱.۱ ۱.۲ ۱.۳ ۱.۴ - - - - -
مازیک، وايتبرد، اورهد، اسلامید، عکس، جزوای و فیلم آموزشی ...	-	۲	تعاریف و اصطلاحات بکار رفته تعریف مجری طرح تعریف طرح مرتعداری تعریف مرتع تعریف مرتع بیلاقی تعریف مرتع قشلاقی تعریف مرتع میانبند تعریف مرتعدار تعریف مرتع طبیعی تعریف مرتع مصنوعی تعریف واحد دامی سایر تعاریف	۲ ۲.۱ ۲.۲ ۲.۳ ۲.۴ ۲.۵ ۲.۶ ۲.۷ ۲.۸ ۲.۹ ۲.۱۰ ۲.۱۱
مازیک، وايتبرد، اورهد، اسلامید، عکس، جزوای و فیلم آموزشی ...	-	۲	مراحل تهیه طرحهای مرتعداری و نحوه تقسیم‌بندی آن چگونگی نهیه طرحهای شامل از نظر مسایل اقتصادی از نظر مسایل اجتماعی از نظر وضعیت منطقه از نظر پوشش گیاهی مساحت طرح تصویب و تایید طرح واگذاری طرح تاریخ اجرایی طرح و مدت آن مرانع بیلاقی مرانع قشلاقی	۳ ۳.۱ - - - - - - ۳.۲ ۳.۳ ۳.۴ ۳.۵ ۳.۶

استاندارد مهارت و آموزشی: «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری»

رشته: مرتعداری

نام و مشخصات وسایل و تجهیزات	زمان	عملیات کارگاهی	عنوان توانایی و مطالب تئوری	ردیف
				تفصیلی
وایت برد، مازیک، اورهه، اسلامید، عکس فیلم و جزوایات آموزشی.	۸	۲	کار در عرصه (مطابق راهنمای آموزش)	۳.۷ مرانع میان بند ۳.۸ تقسیم بندی از نظر پوشش گیاهی و اقلیمی
انواع کود دامی، انواع کود شیمیایی، پایه بتونی، سیم خاردار، سیم توری، ابرار مرور دنیاز کود پاشی (کود پاش، کود کار و...) انواع بدرا، انواع بوته موردنیاز، بیل، گلنگ، شن کشن، تراکتور کشاورزی یا وسایل لازم سایر ماشین آلات مرتعداری و ...				۴ برنامه های اجرایی طرحهای مرتعداری ۴.۱ روش های اصلاحی مرانع ۴.۲ روش فرق ۴.۳ روش کود پاشی ۴.۴ روش های سیستم چرا ۴.۵ روش تامین آب شرب دام ۴.۶ روش های احیاء مرانع ۴.۷ بذر پاشی ۴.۸ بورنه کاری ۴.۹ کپه کاری ۴.۱۰ ذخیره نزولات آسمانی ۴.۱۱ ایجاد چاله ۴.۱۲ ایجاد پینگ ۴.۱۳ ایجاد فارو ۴.۱۴ روش های پخش سیالات
وایت برد، مازیک، اورهه، اسلامید، عکس فیلم و جزوایات آموزشی. دماستج، شب سنج، ارتفاع سنج، باران سنج و بادنما و مترا، پیکه چوبی، تراکتور کشاورزی با تمام ضمانت، بذر پاش، تشت برای بذر پاشی، کیسه کتانی، فرغون، آپیاش، لرلهای آبیاری، قیم و ...	۸	۲	کار در عرصه (مطابق راهنمای آموزش)	۵ مراحل عملیاتی مرتع کاری ۵.۱ بررسی وضعیت پوشش گیاهی منطقه ۵.۲ اقلیم منطقه ۵.۳ شناسایی خاک منطقه ۵.۴ تعیین فصول کاشت ۵.۵ مراحل آماده کردن زمین ۵.۶ گشت مستقیم بذر در مرتع ۵.۷ برآورد میزان بذور مصرفی در هکتار ۵.۸ گشت از طریق نهال و بورنه ۵.۹ آماده کردن زمین ۵.۱۰ آماده کردن بذور در خزانه ۵.۱۱ آماده سازی بورنه یا نهال جهت حمل به زمین اصلی ۵.۱۲ نحوه حمل و انتقال نهال یا بورنه ۵.۱۳ مراقبتهاي بعد از کاشت ۵.۱۴ آبیاری (در سالهای اولیه) ۵.۱۵ نصب قیم (در سالهای اولیه) ۵.۱۶ سایر موارد

استاندارد مهارت و آموزشی: «تربیت مجریان طرحهای مرتعداری»

رشته: مرتعداری

ردیف	عنوان توانایی و مطالب تنوری	عملیات کارگاهی	زمان	نام و مشخصات	وسایل و تجهیزات
۶	عوامل موثر در موقعیت مرتع کاری		-	۱	وایتبرد، مازیک، اورهد، نمونه‌هایی از بذور سالم و معبرب، نمونه‌های از نهال یا برته سالم و معبرب و ...
۶.۱	انتخاب بذور سالم و تازه				
۶.۲	انتخاب نهال و یا برته سالم و قری				
۶.۳	میزان شخم مناسب				
۶.۴	تعیین فصول مناسب کاشت				
۶.۵	انتخاب مناطق مناسب از نظر (میزان بارندگی، حرارت، شب و ...)				
۷	عوامل موثر در تخریب مرتع		-	۲	مازیک، وایتبرد، اورهد، اسلامید، عکس، جزوای و فیلم آموزشی نمونه آفات و امراض مرتعی و ...
۷.۱	وجود دام مازاد در مرتع				
۷.۲	جرای زودرس				
۷.۳	عدم وجود سیستمهای چرام دام				
۷.۴	تبديل اراضی مرتعی به اراضی زراعی				
۷.۵	وجود بهره‌برداران مازاد				
۷.۶	برته‌کنی و قطع اشجار مرتعی				
۷.۷	طبعیان آفات و امراض مرتعی				
۷.۸	سایر موارد				
۸	آشنایی با ماشین آلات مرتعی		۴	۱/۵	مازیک، وایتبرد، اورهد، اسلامید، عکس، جزوای و فیلم آموزشی، تراکتور، تیلر، نهرکن، فاروئر، کنترور سیدر، غلطک، نهالکار، پیترسیدر و ...
۸.۱	تراکتور کشاورزی				
۸.۲	تیلر کشاورزی				
۸.۳	نهرکن				
۸.۴	فاروئر				
۸.۵	کنترور سیدر				
۸.۶	انواع غلطک				
۸.۷	انواع نهالکار				
۸.۸	پیتر سیدر				
۸.۹	سایر ماشین آلات موجود در منطقه				
۹	اقدامات پشتیبانی طرحهای مرتعداری		-	۱/۵	مازیک، وایتبرد، اورهد، اسلامید، عکس، جزوای و فیلم آموزشی و ...
۹.۱	اعطاء تسهیلات بانکی و وام				
۹.۲	بیمه نمودن مرتع و محصولات فرعی				
۹.۳	تامین بذور مورد نیاز				
۹.۴	تامین کود مورد نیاز				
۹.۵	هدایت و راهنمایی از طرف کارشناسان				
۹.۶	نظرارت بر اجرای طرحهای مرتعداری				
۱۰	بازدید از طرحهای نمونه و موقعیت مرتعداری موجود در منطقه		۸	-	
	جمع		۲۸	۱۶	

کد:

ضمیمه

پرسشنامه نظرخواهی از استاندارد آموزشی

بخش اول: ویژه مریبان آموزشی

مربی گرامی، پرسشنامه حاضر بمنظور گردآوری نظرات شما جهت بهبود شرایط آموزشی و اصلاح استانداردهای آموزشی تهیه شده است لطفاً با ارائه پاسخ دقیق ما را در جهت اصلاح کاستی‌ها یاری نمائید.

مشخصات مربی:

☒ عضو جهاد	.....	مدرک تحصیلی
☐ غیر عضو جهاد	.....	

☐ شهرستان محل خدمت:	سابقه تدریس	داخل جهاد = سال ☐ ماه ☐	خارج از جهاد = سال ☐ ماه ☐
--	-------------	---	--

۱- آیا مدت زمان پیش‌بینی شده در استاندارد برای ارائه سرفصلهای درسی مناسب است؟

در صورتیکه پاسخ منفی است موارد دیگری که بنظرتان می‌رسد بنویسید.

بله خیر

۲- آیا شروط پیشنهاد شده در استاندارد جهت شرکت کارآموزان مناسب و مقتضی بود؟

در صورتیکه پاسخ منفی است موارد دیگری که بنظرتان می‌رسد مرقوم فرمایید.

بله خیر

۳- بنظر شما آیا فرستهای شغلی پیشنهاد شده در استاندارد مناسب است؟

در صورتیکه پاسخ منفی است موارد دیگری که بنظرتان می‌رسد بیان فرمایید.

بله خیر

کد:

۴ - بنظر شما آیا موارد و عناوین غیرضروری دراستاندارد (جدول مهارت و آموزشی) ملاحظه می شود؟

در صورتیکه پاسخ مثبت است ضمن بیان دلایل، شماره ردیف عناوین مذکور را ذکر نمایید.

بله خیر

شماره ردیف	دلایل

۵ - بنظر شما آیا در استاندارد واژه و اصطلاح غلط و یا دشوار و غیرمرسوم مشاهده می شود؟

در صورتیکه پاسخ مثبت است واژه پیشنهادی را ارائه نمایید.

بله خیر

واژه یا مفهوم اصلاحی و پیشنهادی	واژه یا مفهوم نادرست

۶ - بطورکلی آیا دراستاندارد جدول مهارت و آموزشی ضرورت دارد تغییرات (موردنی - اساسی) انجام شود؟

در صورتیکه پاسخ مثبت است نظرتان را در جدول ذیل بنویسید.

بله خیر

وسایل و تجهیزات	زمان		کارگاه آموزشی	عنوان توانایی و مطالب تئوری	ردیف
	نظری	عملی			

۷ - آیا شرایط مربوط به میزان تجربه و تحصیلات مریبان برای تدریس در دوره آموزشی مناسب است؟

در صورتیکه پاسخ منفی است موارد دیگر را مرقوم فرمایید.

بله خیر

۸ - در صورتیکه نظرات و پیشنهاداتی دارید که می توانند ما را در بهبود برنامه های آموزشی کمک و یاری

نماید آنرا مرقوم فرمایید.

آدرس: لطفاً پس از پاسخ به سوالات، پرسشنامه را در اختیار مجری قرار دهید.

کد:

پرسشنامه نظرخواهی از استاندارد آموزشی

بخش دوم: ویژه کارآموزان دوره

کارآموز محترم پرسشنامه حاضر بمنظور گردآوری نظرات شما جهت بهبود شرایط آموزشی و اصلاح استانداردهای آموزشی تهیه شده است لطفاً با ارائه پاسخ دقیق ما را در جهت اصلاح کاستی‌ها یاری نمائید.

مشخصات:

میزان سواد: .....
شغل: .....
شهرستان یا روستای محل زندگی: .....

- ۱ - تا چه حد مطالبی را که در طول این دوره، آموزش داده شد قبلًا می‌دانستید؟
 کم   متوسط   زیاد   خیلی زیاد
- ۲ - موضوعات و مطالبی که در طول این دوره آموزش داده شد، تا چه اندازه در ارتباط با مسائل شغلتان بوده است؟
 کم   متوسط   زیاد   خیلی زیاد
- ۳ - بنظر شما آیا وسایل و ابزار آموزشی بکار گرفته شده در طول دوره، کافی و مناسب بوده است؟
 خیر   بله
- ۴ - آیا ساعات مربوط به انجام آموزش‌های عملی برای یادگیری شما کافی بوده است؟
 خیر   بله
- ۵ - آیا در طول این دوره، بازدید علمی داشته‌اید؟
در صورتی که پاسخ مثبت است، لطفاً بفرمایید این بازدید برای شما تا چه اندازه مفید بود.
 کم   متوسط   زیاد   خیلی زیاد

کد:

۶- اگر جهادسازندگی دوره دیگری را در ارتباط با شغلتان برگزار نماید آیا شما مایل هستید در آن دوره شرکت کنید؟

خیر

بله

۷- در صورتیکه پیشنهاد یا انتقادی در مورد اجرای دوره دارید آنرا بنویسید.

لطفاً بعد از اینکه سوالات را پاسخ دادید، پرسشنامه را در اختیار مجری دوره قرار دهید.

کد:

پرسشنامه نظرخواهی از استاندارد آموزشی

بخش سوم: ویژه مجریان آموزشی

مجرى محترم پرسشنامه حاضر بمنظور گردآوری نظرات شما جهت بهبود شرایط آموزشی و اصلاح استانداردهای آموزشی تهیه شده است لطفاً با ارائه پاسخ دقیق ما را در جهت اصلاح کاستی‌ها یاری نمائید.

مشخصات مجری:

..... مدرک تحصیلی: ..... رشته تحصیلی:

..... مسئولیت: ..... شهرستان محل خدمت:

۱ - بنظر شما میزان استقبال روستاییان، بهره‌برداران و تولیدکنندگان جهت ثبت نام در این دوره تا چه حد است؟
کم متوسط زیاد خیلی زیاد

در هر صورت دلایل آنرا مرقوم فرماید.

۲ - بنظر شما آیا شرایط شرکت در دوره و مشخصات کارآموزان در استاندارد مناسب است؟
خیر بله

در صورتیکه پاسخ منفی است مواردی که باید اضافه و یا حذف شود، بنویسید.

کد:

۳ - بنظر شما آیا وسایل و تجهیزات آموزشی پیش‌بینی شده در استاندارد قابل دسترسی بوده است؟

خیر بله

در صورتیکه پاسخ منفی است مواردی که باید مورد توجه برنامه‌ریزان آموزشی قرار گیرد را ذکر نمایید.

۴ - بنظر شما آیا مشخصات کادر آموزشی (مریبان) پیش‌بینی شده در استاندارد مناسب است؟

خیر بله

در صورتیکه پاسخ منفی است دلایل آنرا بیان نمایید.

۵ - لطفاً بفرمایید برای اجرای این دوره با چه مشکلاتی مواجه بودید؟

۶ - چنانچه پیشنهاد یا انتقادی در مورد هر یک از عنوانین مندرج در استاندارد دارید مرفوم نمایید.

لطفاً بعد از تکمیل پرسشنامه آنرا به مدیریت ترویج و مشارکت مردمی (اداره آموزش روستاییان) عودت فرمایید.